

Rozdział VI. Ochrona zwierząt w Schronisku dla bezdomnych zwierząt w Legnicy

1. Regulacje prawne dotyczące ochrony bezdomnych zwierząt

Bezdomność zwierząt jest problemem bardzo złożonym, który wywoływał i wciąż wywołuje znaczne emocje. Termin „zwierzęta bezdomne” zdefiniowany został w art. 4 pkt 16 u.o.z.¹ zgodnie, z którym przez zwierzęta bezdomne rozumie się „zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały”. W. Radecki wskazuje, że definicja zawarta w art. 4 pkt 16 u.o.z. opiera się na trzech elementach:

- 1) zwierzęciem bezdomnym może stać się tylko zwierzę domowe lub zwierzę gospodarskie,
- 2) przyczyną stanu bezdomności może być:
  - a) ucieczka zwierzęcia,
  - b) zabłąkanie się zwierzęcia,
  - c) porzucenie zwierzęcia przez człowieka,
- 3) brak możliwości ustalenia właściciela zwierzęcia lub osoby, pod której opieką zwierzę trwale dotąd pozostawało².

Bezdomność wobec tego może dotyczyć wyłącznie zwierząt należących do gatunków przebywających tradycyjnie pod opieką człowieka, uznawanych powszechnie za zwierzęta gospodarskie, czyli użytkowe i domowe, czyli utrzymywane przez ludzi dla towarzystwa. Stąd też pewnie definicja bezdomności zakłada pozostawanie pod opieką jako zasadę, od której bezdomność jest wyjątkiem, spowodowanym ucieczką, zabłąkaniem lub porzuceniem³. Co ważne powyższa lista przyczyn bezdomności jest zamknięta.

„O bezdomności stanowi okoliczność odnosząca się nie tylko do samego zwierzęcia, lecz także do ludzi wśród których się ono pojawiło, a mianowicie stan ich wiedzy co do opiekuna lub właściciela zwierzęcia. (...) Bezdomność zatem jest nie tyle cechą zwierzęcia, co jego ludzkiego otoczenia”⁴. Zjawisko to należy w całości przypisać sprawczości ludzi. To my jesteśmy środowiskiem istnienia bezdomnych zwierząt⁵.

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.

² W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 78.

³ <http://www.boz.org.pl/sloownik/bezdomne.htm>.

⁴ <http://www.boz.org.pl/sloownik/bezdomne.htm>.

⁵ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

W aktualnym stanie prawnym do problemu bezdomnych zwierząt odnosi się, oprócz wspomnianej już u.o.z., także ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ (dalej jako u.u.c.g.). Ustawodawca w wymienionych ustawach w sposób jednolity wskazuje, że obowiązek zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom ciąży na gminach. Zgodnie bowiem z art. 11 pkt 1 u.o.z. „zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gminy”. Z kolei art. 3 u.u.c.g. stanowi: „gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności: (...) organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach (...)”.

Przyjęta przez ustawodawcę zasada wydaje się zatem prosta – zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom i ich wyłapywanie wchodzi w zakres zadań własnych gminy. Stosownie do art. 166 ust. 1 Konstytucji RP⁷ zadania własne jednostek samorządu terytorialnego to takie zadania publiczne, które służą zaspokojeniu potrzeb wspólnoty samorządowej. Ich celem jest zaspokojenie zarówno zbiorowych, jak i indywidualnych potrzeb mieszkańców danego obszaru, którzy z mocy prawa tworzą wspólnotę samorządową⁸. „Gmina wykonuje zadania własne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, na zasadach określonych przez ustawy, korzystając z samodzielności chronionej na drodze sądowej. Samodzielność zadaniowa gminy jest ustawowo ograniczona poprzez wprowadzenie instytucji obowiązkowych zadań własnych. Gmina nie może uchylić się od ich wykonywania, jeśli tak stanowi ustawa”⁹. Konstrukcja art. 11 u.o.z. wskazuje zatem, że do obowiązkowych zadań własnych gminy należy:

- 1) zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom,
- 2) wyłapywanie bezdomnych zwierząt.

Wyłapywanie bezdomnych zwierząt oraz rozstrzyganie o dalszym postępowaniu z tymi zwierzętami może odbywać się wyłącznie na mocy uchwały podjętej przez radę gminy (stosownie radę miasta) po uprzednim uzgodnieniu jej treści z właściwym miejscowo lekarzem weterynarii oraz zasięgnięciu opinii upoważnionego przedstawiciela organizacji pozarządowej statutowo zajmującej się tą problematyką¹⁰. W. Radecki sugeruje, że z intencji przepisów o ochronie zwierząt wynika jasno, że rada gminy może wydać uchwałę przewidzianą w art. 11 ust. 3 u.o.z. tylko wówczas, gdy istnieje możliwość umieszczenia

⁶ Tekst jedn. Dz. U. z 2005 r., Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.

⁷ Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

⁸ J. Wyporska, *Zadania jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Samorząd terytorialny w Polsce*, red. J. P. Tarno, Warszawa 2002, s. 44.

⁹ J. Boć, M. Miemiec, *Zadania gminy*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2001, s. 190.

¹⁰ Por. J. Stelmasiak, *op. cit.*, s. 162.

wyłapywanych bezdomnych zwierząt w schronisku. „Jeżeli takiej możliwości nie ma, uchwała taka wydana być nie może. Nie wynika z tego jednak, aby gmina została zwolniona z obowiązku zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom, innymi słowy gmina musi poszukać i znaleźć możliwość zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom”¹¹.

Wymaganiami formalnymi niezbędnymi do wydania uchwały przez radę gminy, w myśl art. 11 ust. 3 u.o.z., jest uzgodnienie z powiatowym lekarzem weterynarii i zasięgnięcie opinii upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt. „Uzgodnienie ma inny charakter niż opinia. Uzgodnienie to inaczej zgoda, a zatem warunkiem wydania uchwały jest, aby powiatowy lekarz weterynarii zgodził się na jej wydanie i treść. Opinia natomiast nie ma charakteru wiążącego i rada gminy jedynie zobowiązana jest jej zasięgnąć”¹². Według J. Stelmasiaka oznacza to, że w przypadku zasięgnięcia opinii rada gminy nie jest zobowiązana do uwzględnienia jej treści bez względu na to, czy będzie ona negatywna, czy też pozytywna¹³. W praktyce przedstawia się to w ten sposób, że organ wykonawczy gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta) w trakcie przygotowywania uchwały rady zobowiązany jest do przedłożenia projektu uchwały powiatowemu lekarzowi weterynarii i organizacji społecznej statutowo zainteresowanej ochroną zwierząt. Jeżeli po upływie terminu 14 dni nie otrzyma ich stanowiska uważa się, że projekt został przyjęty. To samo ma miejsce, gdy otrzyma stanowisko pozytywne. Jeżeli natomiast otrzyma stanowisko negatywne, w zależności kto je wyraził:

- 1) uchwała nie może być wydana – w przypadku negatywnego stanowiska przedstawionego przez powiatowego lekarza weterynarii¹⁴,
- 2) uchwała może być wydana – w przypadku negatywnej opinii organizacji społecznej¹⁵.

Niewątpliwie jednak zlecenie komukolwiek wyłapywania bezdomnych zwierząt bez uprzedniego wydania uchwały przewidzianej w art. 11 ust. 3 u.o.z. jest wyraźnym naruszeniem przepisów prawa. Wykluczone jest także wyłapywanie bezdomnych zwierząt bez uprzedniego rozstrzygnięcia w uchwale rady gminy o sposobie postępowania ze schwytanymi zwierzętami. W. Radecki podkreśla bowiem, że wykładnia art. 11 ust 3 u.o.z. jest jednoznaczna – „uchwała jest wyłączną podstawą wyłapywania bezdomnych zwierząt

¹¹ W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 81.

¹² *Ibidem*.

¹³ J. Stelmasiak, *op. cit.*, s. 162.

¹⁴ Zgodnie z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Tekst jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) stanowisko lekarza weterynarii może być zaskarżone do sądu administracyjnego, jeżeli jest niezgodne z prawem.

¹⁵ W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 82.

i rozstrzygnięcia o dalszym postępowaniu z nimi, a wyłapywanie i rozstrzygnięcie to koniunkcja, nie może być przeto mowy o wyłapywaniu bez jednoczesnego rozstrzygnięcia co się stanie z wyłapywanymi zwierzętami”¹⁶.

Na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w art. 11 ust. 2 u.o.z. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 26 sierpnia 1998 r. wydał rozporządzenie w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt¹⁷ (dalej jako r.w.b.z.). W świetle § 3 r.w.b.z. rada gminy zobowiązana jest podać do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty na danym obszarze treść przedmiotowej uchwały w terminie nie krótszym, niż na 21 dni przed planowanym rozpoczęciem wyłapywania zwierząt bezdomnych¹⁸. W treści ogłoszenia należy zamieścić informacje o terminie rozpoczęcia wyłapywania bezdomnych zwierząt, granicach terenu, na którym będzie ono przeprowadzone, a także adres schroniska, w którym wyłapano zwierzęta zostaną umieszczone oraz podmiot wykonujący te czynności¹⁹.

Zgodnie z § 6 r.w.b.z. bezdomne zwierzęta po wyłapaniu powinny być niezwłocznie przewiezione do schroniska lub w inne odpowiednie miejsce. Ponadto używane przy wyłapywaniu metody i urządzenia nie powinny stwarzać zagrożenia dla zwierząt bezdomnych ani zadawać im cierpienia. Środki przewozu tych zwierząt z kolei muszą spełniać warunki określone w art. 42 ust. 1 u.o.z. dotyczące transportu zwierząt i postępowania z nimi w czasie przewozu, załadunku i wyładunku²⁰.

Cel wyłapywania zwierząt bezdomnych jest różny, w zależności od wybrania podstawy prawnej użycia tego środka. Wbrew powszechnym przekonaniom, zlecenie wyłapywania, o którym mowa w art. 11 u.o.z. i art. 7 u.u.c.g. wyraża się innym dobrem chronionym. Jest w nim dobro zwierząt (opieka nad) w przypadku u.o.z. lub dobro ludzi (opieka przed) o którym jest mowa w u.u.c.g. „Można natomiast słusznie wnioskować, że realizacja zadania zapewnienia bezdomnym zwierzętom opieki zawiera w sobie praktycznie realizację zadania przed nimi. Odpowiednia opieka nad zwierzętami wyklucza bowiem sytuację, by mogły one stanowić zagrożenie dla ludzi. Nie jest natomiast poprawne rozumowanie odwrotne, że każde usuwanie zagrożenia ze strony bezdomnych zwierząt stanowi tym samym opiekowanie się nimi”²¹.

---

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Dz. U. Nr 116, poz. 753.

¹⁸ J. Stelmasiak, *op. cit.*, s. 162.

¹⁹ G. Rejman, *op. cit.*, s. 267.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

Liczne problemy interpretacyjne, zdaniem W. Radeckiego, nasuwa kwestia zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom, w czym mieści się przede wszystkim prowadzenie schronisk dla zwierząt. Z art. 11 ust. 1 u.o.z. wynika, że samo zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom należy do zadań własnych gminy. Z kolei art. 11 ust. 4 u.o.z. stanowi, że organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą prowadzić schroniska dla zwierząt w porozumieniu z właściwymi organami samorządu terytorialnego. Wątpliwości budzi stosunek przywołanych przepisów u.o.z. do regulacji u.u.c.g. Pod terminem „schronisko” w u.o.z. rozumie się bowiem działalność w istocie odmienną od określonej w u.u.c.g.:

- 1) podmiotem działalności, zgodnie z art. 11 ust. 4 u.o.z. są organizacje społeczne, natomiast w myśl art. 7 ust. 1 u.u.c.g. przedsiębiorcy,
- 2) cel działania schroniska, zgodnie z art. 11 u.o.z., jest wyraźnie określony jako zapewnienie opieki, podczas gdy w u.u.c.g. jest on nieokreślony,
- 3) stosownie do art. 11 ust. 4 u.o.z. do prowadzenia schroniska wymagane jest porozumienie z właściwymi organami samorządu terytorialnego, z kolei zgodnie z art. 7 ust. 1 u.u.c.g. uzyskanie zezwolenia²².

W art. 7 ust. 1 u.u.c.g. ustawodawca wprowadza obowiązek uzyskania zezwolenia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) na prowadzenie schronisk dla bezdomnych zwierząt przez każdy podmiot, inny niż gminna jednostka organizacyjna, ale tylko wówczas, gdy podmiotem tym jest przedsiębiorca w rozumieniu u.s.d.g.²³. Pojawia się więc pytanie, czy organizacja społeczna statutowo zainteresowana ochroną zwierząt jest zobowiązana do uzyskania zezwolenia wydanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), które niewątpliwie przyjmuje formę decyzji administracyjnej, czy też wystarczające jest porozumienie będące nieco luźniejszą formą współdziałania²⁴. Wobec przedstawionego problemu W. Radecki stoi na stanowisku, że w sytuacji, gdy schronisko dla zwierząt zamierza prowadzić organizacja społeczna statutowo zainteresowana ochroną zwierząt, jej sytuacja prawna zależy od tego czy można ją uznać za przedsiębiorcę w rozumieniu u.s.d.g. Jeżeli zatem jest przedsiębiorcą, zobowiązana jest uzyskać zezwolenie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wydane w formie decyzji administracyjnej na podstawie art. 7 u.u.c.g.

---

²² <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

²³ Tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.

²⁴ W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 83.

Natomiast jeżeli nim nie jest, to stosuje się wyłącznie art. 11 ust. 4 u.o.z. i wystarczy wtedy porozumienie z właściwymi organami samorządu terytorialnego²⁵.

Cel prowadzenia zakładu określonego w u.u.c.g. terminem schronisko, a więc i cel wydania wskazanego w art. 7 u.u.c.g. zezwolenia, nie jest określony przepisami prawa. Powinien zatem być określony przez wydającego zezwolenie razem z przyjęciem określonej technologii i ustaleniem norm jakościowych. Tym bardziej, że cel taki nie jest oczywisty²⁶. Stosownie bowiem do art. 8 u.u.c.g. przedsiębiorcy starający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt powinni złożyć informacje m.in. o stosowanych technologiach. Z kolei udzielający zezwolenia wójt (burmistrz, prezydent miasta) zgodnie z art. 9 u.u.c.g. określa w zezwoleniu wymagania w zakresie jakości usług objętych tym zezwoleniem.

Ten sam tryb wydawania przedsiębiorcom zezwoleń ustawa przewiduje dla prowadzenia działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części. Wymagania takie stawiane są również w przypadku prowadzenia schronisk przez gminną jednostkę organizacyjną, choć nie musi ona posiadać zezwolenia²⁷.

Kolejnym bardzo ważnym zagadnieniem z punktu widzenia prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt jest, zdaniem K. Gruszeckiego, zapewnienie przebywającym w nich zwierzętom odpowiedniej opieki weterynaryjnej²⁸. W myśl art. 5 ust. 1 pkt 2 u.z.z.²⁹ podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu w formie pisemnego zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu zgłoszenia wydaje decyzję o nadaniu ubiegającemu się podmiotowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego. Ponadto prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność, a także zgodnie z art. 1 pkt 1 lit. j u.z.z. określa wymagania weterynaryjne dla prowadzenia, podejmowania działalności w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt³⁰.

Wymagania związane z prowadzeniem schronisk dla bezdomnych zwierząt w obowiązującym stanie prawnym zostały ujęte również w wydanym na podstawie art. 10

---

²⁵ W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 83.

²⁶ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

²⁷ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

²⁸ K. Gruszecki, *Podstawy prawne prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt*, <http://lex.pl/samorzad/artku/259>,.

²⁹ Tekst. jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz. 1342.

³⁰ Zob. również wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 25 marca 2009 r., III SA/Wr 1719/08, niepublikowany.

ust. 1 pkt 1 u.z.z., rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt³¹. Przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt³² nie określają jednak konkretnych norm bytowych dla zwierząt, dotyczących pomieszczeń, zagęszczenia czy żywienia. Natomiast koncentrują się głównie na względach bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego³³. Aczkolwiek działacze Fundacji Azylu pod Psim Aniołem są zdania, że normy takie można uznać za zbędne, jeżeli równocześnie przyjmie się, że miarą powinny stać się warunki zbliżone do domowych. „Wiadomo na pewno, że najbardziej skromne warunki opieki nad bezdomnymi zwierzętami domowymi nie mogą być jednak „niewłaściwymi warunkami bytowania” dla tego typu zwierząt, bo wtedy może zachodzić przestępstwo znęcania się nad zwierzętami”³⁴.

Problem bezdomnych zwierząt rozwiązywany przez gminy jest również w płaszczyźnie zapobiegania, o którym jest mowa w art. 11a u.o.z. „Rada gminy może w drodze uchwały przyjąć program zapobiegający bezdomności zwierząt obejmujący w szczególności:

- 1) sterylizację albo kastrację zwierząt,
- 2) poszukiwanie nowych właścicieli dla zwierząt,
- 3) usypianie ślepych miotów”³⁵.

Elementy fakultatywnie przyjętego przez gminę programu zapobiegającego bezdomności zwierząt zostały wskazane przez ustawodawcę jedynie tytułem przykładów, co oznacza, że w programie rada gminy może zamieścić także inne elementy, według swego uznania³⁶. Formą prawną ustanowienia programu jest uchwała rady gminy, czyli akt prawa miejscowego stanowionego przez gminę w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³⁷. Koszty realizacji programu ponoszone są przez gminę³⁸.

Na podstawie kontroli przeprowadzanych przez powiatowych lekarzy weterynarii w znajdujących się pod ich nadzorem schroniskach, raz w roku sporządzane są roczne raporty

³¹ Dz. U. Nr 158, poz. 1657.

³² Dz. U. Nr 158, poz. 1657.

³³ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

³⁴ <http://www.psianiol.org.pl/boz/prawo/gminny.htm>.

³⁵ Zgodnie z art. 11a ust. 1 u.o.z.

³⁶ W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 84.

³⁷ Tekst. jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.; akt ten nie jest jednak przepisem porządkowym w rozumieniu art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Tekst. jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), a zatem nie może przewidywać kary grzywny za naruszenie postanowień programu; W. Radecki, *Ustawy o ochronie...*, s. 84.

³⁸ B. Rakoczy, *Prawo ochrony przyrody...*, s. 92.

z wizytacji schronisk dla bezdomnych zwierząt, które przedstawiają dane dotyczące zwierząt przebywających w schronisku w roku poprzednim. Powiatowi lekarze weterynarii sprawdzają zgodność panujących warunków z wymaganiami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt³⁹, a także ogólny stan schroniska i zwierząt w nim przebywających oraz prowadzone programy szczepień profilaktycznych i sterylizacji zwierząt. Zestawienie danych z rocznych raportów z wizytacji schronisk dla bezdomnych zwierząt dostępne są na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii⁴⁰. Zgodnie z zestawieniem danych z rocznych raportów z wizytacji schronisk dla bezdomnych zwierząt za rok 2008⁴¹, w którym przeprowadzono kontrole w 141 schroniskach, w tym 80 utrzymujących zarówno psy, jak i koty, wynika iż:

„Liczba psów przebywających w schronisku w 2008 r.:	93 798	(2007 r.: 91 715),
Liczba psów oddanych do adopcji w 2008 r.:	51 209	(2007 r.: 48 446),
Liczba psów poddanych eutanazji w 2008 r.:	7 024	(2007 r.: 8 308),
Odsetek adopcji:	54,6 %	(2007 r.: 52,8 %),
Odsetek eutanazji:	7,48 %	(2007 r.: 9 %).
Liczba kotów przebywających w schronisku w 2008 r.:	18 120	(2007 r.: 17 232),
Liczba kotów oddanych do adopcji w 2008 r.:	9 815	(2007 r.: 9 000),
Liczba kotów poddanych eutanazji w 2008 r.:	1 854	(2007 r.: 1 806),
Odsetek adopcji:	54,16 %	(2007 r.: 52,2 %),
Odsetek eutanazji:	10,23 %	(2007 r.: 10,48 %)”.

W porównaniu z rokiem 2007 liczba psów przebywających w schroniskach wzrosła o 2083 zwierzęta. Wzrósł odsetek adopcji o 1,8 %. Odsetek eutanazji spadł o 1,52 %. W przypadku kotów natomiast liczba zwierząt przebywających w schroniskach wzrosła o 888 zwierząt, o około 2 % wzrósł odsetek adopcji, zaś odsetek eutanazji spadł o 0,25 %.

³⁹ Dz. U. Nr 158, poz. 1657.

⁴⁰ Adres strony internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii: <http://www.wetgiw.gov.pl/>.

⁴¹ http://www.wetgiw.gov.pl/index.php?action=art&a_id=1946.

Wśród najczęściej stwierdzanych w schroniskach nieprawidłowości należy wymienić:

- 1) „przepełnienie schroniska – niemal w każdym schronisku stwierdzono zbyt dużą liczbę zwierząt, często wielokrotnie przekraczającą maksymalną liczbę na jaką przewidziano dane schronisko,
- 2) zły stan pomieszczeń w schronisku,
- 3) brak wydzielonych pomieszczeń dla szceniąt i kociąt, dla zwierząt agresywnych, dla zwierząt chorych,
- 4) brak programu dezynfekcji i deratyzacji,
- 5) brak pieca do spalania zwłok lub chłodni do przetrzymywania zwłok,
- 6) niewłaściwie prowadzona ewidencja zwierząt oraz dokumentacja weterynaryjna⁴².

W dokumencie podkreśla się również ograniczoną realizację programów profilaktycznych w schroniskach związaną z niedostateczną ilością środków finansowych. Niski stopień sterylizacji i kastracji przejawia się w tym, że w 36 z badanych schronisk w ogóle nie sterylizowano psów, a w 7 wysterylizowano mniej niż 10 psów. W 13 schroniskach nie sterylizowano w ogóle kotów, a w 17 sterylizacji poddawano mniej niż 10 kotów. Profilaktyka chorób zakaźnych prowadzona była również w sposób ograniczony⁴³.

Stwierdzić należy, że to na gminie ciąży odpowiedzialność za bezdomne zwierzęta znajdujące się na jej terenie. Odpowiedzialność ta wyraża się zarówno w prowadzeniu ich wyłapywania, jak również w zapewnieniu im niezbędnej opieki. T. Nalewajk twierdzi, iż należy uznać, że w obowiązującym stanie prawnym istnieją instrumenty prawne umożliwiające podjęcie gminom efektywnych i skutecznych działań ograniczających bezdomność zwierząt oraz podwyższających standardy opieki nad bezdomnymi zwierzętami w schroniskach dla zwierząt⁴⁴. Zdania na ten temat są jednak podzielone. Opinię przeciwną wyraża chociażby K. Tyrluk zaznaczając, że „w Polsce brak jest dobrych rozwiązań, które zmniejszą ilość bezdomnych zwierząt”⁴⁵. Organizacje walczące o prawa zwierząt są bowiem zgodne co do tego, że gminy podchodzą do problemu bezdomności zwierząt w sposób lekceważący, sprowadzając swoje zadanie do zawarcia umowy z firmami odławiającymi

---

⁴² http://www.wetgiw.gov.pl/index.php?action=art&a_id=1946.

⁴³ Zestawienie danych z rocznych raportów z wizytacji schronisk dla bezdomnych zwierząt za rok 2008, http://www.wetgiw.gov.pl/index.php?action=art&a_id=1946.

⁴⁴ T. Nalewajk, *Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 8343 w sprawie ochrony praw zwierząt, w szczególności standardów udzielania opieki weterynaryjnej na terenie RP*, Warszawa dnia 3 kwietnia 2009 r., <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/31B71C47>.

⁴⁵ K. Tyrluk, *Biznes i patologia – jak zarobić na bezdomnym psie?*, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7180679,Biznes_i_patologia___jak_zarobic_na_bezdomnym_psie_.html.

zwierzęta⁴⁶. „Obrońcy praw zwierząt twierdzą, że ci oszukują zleceniodawców, by zwiększyć swoje zyski. Obrotny hycel⁴⁷ za jednego bezdomnego psa może otrzymać wynagrodzenie nawet z paru gmin. Zwierzę podrzucane jest z miasta do miasta, wszędzie tam gdzie dana firma ma podpisaną umowę (...) Taki stan rzeczy potwierdza posłanka J. Mucha i dodaje, że niezbędny jest oddolny nacisk na samorządy i sprawdzanie czy wywiązują się z ustawowych obowiązków”⁴⁸. Polemiki te wskazują, że sytuacja bezdomnych zwierząt w Polsce nie jest wystarczająco dobrze zabezpieczona. Należy zatem zmierzać do tego, aby zarówno w teorii, jak i w praktyce wszelkie działania ukierunkowane były na poprawę losu, tych wymagających szczególnej opieki zwierząt.

2. Podstawy prawne działania i funkcjonowania Schroniska dla bezdomnych zwierząt w Legnicy

Podejmując temat ochrony zwierząt nie może zabraknąć choćby wycinkowego spojrzenia na praktyczny wymiar tego zagadnienia. Jako przykład posłuży w tym miejscu funkcjonujące w Legnicy Schronisko dla bezdomnych zwierząt.

Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Legnicy przy ul. Ceglanej 1 jest własnością Gminy – Miasta Legnica. Wynikające z art. 11 ust. 1 u.o.z.⁴⁹ zadanie własne gminy polegające na wyłapywaniu bezdomnych zwierząt wydaje się mieć bowiem charakter subsydiarny względem zadania polegającego na sprawowaniu opieki nad bezdomnymi zwierzętami. „Wyłapywanie bezdomnych zwierząt ma umożliwić gminie zrealizowanie zadania polegającego na opiece nad tymi zwierzętami. Sprawowanie opieki nad bezdomnymi zwierzętami będzie możliwe m.in. wtedy, gdy zwierzęta te zostaną wyłapane i umieszczone w schronisku”⁵⁰.

Działalność administracyjna i obsługa Schroniska prowadzona jest na podstawie umowy z Zarządem Miasta Legnicy zawartej przez Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Legnicy z siedzibą przy ul. Nowodworskiej 60 w dniu 4 stycznia

⁴⁶ K. Tyrluk, *ibidem*, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7180679,Biznes_i_patologia___jak_zarobic_na_bezdomnym_psie_.html.

⁴⁷ Hycel to potocznie osoba zajmująca się wyłapaniem bezpańskich psów; <http://www.sjp.pl/co/hycel>.

⁴⁸ K. Tyrluk, *op. cit.*, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7180679,Biznes_i_patologia___jak_zarobic_na_bezdomnym_psie_.html.

⁴⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.

⁵⁰ T. Siemoniak, *Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 5965w sprawie wykładni przepisów rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt*, Warszawa dnia 20 listopada 2008 r., <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/124C20BE>.

1993 roku⁵¹. Podstawę prawną dla takiego zabiegu stanowi art. 1 w powiązaniu z art. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej⁵² w myśl których zadania własne gminy mogą być wykonywane przez te jednostki w ramach prowadzonej przez gminy gospodarki komunalnej, w formie zarówno zakładu budżetowego, jak i spółki prawa handlowego. Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. jest Spółką Gminy Legnica, wpisaną do rejestru handlowego 31 grudnia 1992 roku⁵³. Powstało w wyniku przekształcenia państwowego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej. Na rynku działa od ponad 50 lat⁵⁴. Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej jest zatem działającą od 1993 roku jednoosobową spółką komunalną Gminy Legnica. Gmina Legnica, jako właściciel wytyczyła Legnickiemu Przedsiębiorstwu Gospodarki Komunalnej misję realizowania zadań w zakresie usług komunalnych, wynikających ze służebnej roli wobec społeczności miasta Legnicy, przy założeniu osiągnięcia warunków finansowych, gwarantujących rozwój spółki⁵⁵.

„Spółka działa na obszarze miasta Legnicy, powiatu legnickiego oraz gmin i powiatów sąsiadujących, realizując następujące zadania z zakresu gospodarki komunalnej:

- 1) usługi i doradztwo w zakresie oczyszczania miasta oraz wywozu i składowania odpadów komunalnych i przemysłowych, letnie i zimowe utrzymanie dróg i placów, zarządzanie Składowiskiem Odpadów Komunalnych,
- 2) administrowanie cmentarzem komunalnym i usługi pogrzebowo-cmentarne,
- 3) usługi w zakresie budowy, konserwacji, remontów i modernizacji dróg, oznakowania pionowego i poziomego ulic, linii elektroenergetycznych zewnętrznych i sygnalizacji świetlnej,
- 4) usługi w zakresie budowy, utrzymania i konserwacji terenów zielonych, usługi ogrodnicze oraz utrzymanie palmiarni,
- 5) usługi transportowo-sprzętowe,
- 6) obsługa Schroniska dla bezdomnych zwierząt i prowadzenie szaletów miejskich⁵⁶.

Prowadzenie Schroniska dla bezdomnych zwierząt jest zatem jednym z podstawowych zadań wpisanych w zakres działań, do których spełnienia Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej się zobowiązało. Podstawę funkcjonowania Schroniska

---

⁵¹ Rozdział I regulaminu korzystania z usług schroniska dla bezdomnych zwierząt w Legnicy z dnia 8 grudnia 2005 r.

⁵² Dz. U. z 1997 r., Nr 9, poz. 43 z późn. zm.

⁵³ <http://www.portal.legnica.eu/portal.php?aid=1226473080491a7e78ed8a4>.

⁵⁴ http://www.lpgk.pl/index_0.html.

⁵⁵ http://www.lpgk.pl/index_0.html.

⁵⁶ http://www.lpgk.pl/index_0.html.

dla bezdomnych zwierząt stanowi regulamin korzystania z usług schroniska dla bezdomnych zwierząt w Legnicy z dnia 8 grudnia 2005 roku⁵⁷ (dalej jako r.k.u.s.). Zawarte w nim normy muszą być zgodne z obowiązującymi regulacjami prawnymi dotyczącymi ochrony zwierząt. Należą do nich w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁵⁸,
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt⁵⁹,
- 3) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt⁶⁰.

Ponadto w sprawach nieuregulowanych w r.k.u.s. zastosowanie mają przepisy zawarte w wyżej wymienionych, a także innych traktujących tę tematykę aktach prawnych.

Stosownie do rozdziału II pkt 1-5 r.k.u.s. do podstawowych zadań Schroniska dla bezdomnych zwierząt należy:

- 1) „przyjmowanie i przetrzymywanie w schronisku zwierząt (psów i kotów) zagubionych, zabłąkanych, porzuconych lub z innych przyczyn bezdomnych,
- 2) zapewnienie przetrzymywanym zwierzętom właściwych warunków sanitarnych, humanitarnych, regularnego karmienia oraz opieki weterynaryjnej,
- 3) leczenie chorych zwierząt przebywających w Schronisku, rokujących nadzieję na wyzdrowienie,
- 4) usypianie w sposób humanitarny zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz współdziałanie z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w zwalczaniu wścieklizny,
- 5) utrzymywanie ścisłej współpracy z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami oraz prowadzenie w miarę możliwości, odpowiednich akcji informacyjnych i propagandowych mających na celu pozyskiwanie funduszy wspierających działania schroniska”.

Należy zwrócić uwagę, że to właśnie w r.k.u.s. określone zostały zasady postępowania z bezdomnymi zwierzętami, które w miarę możliwości, przyjmowane są do Schroniska z miasta Legnicy oraz innych miast i gmin, stosownie do zawartych umów.

Jedną z podstawowych zasad, odnoszących się do sposobu postępowania z bezdomnymi zwierzętami, jest zakaz łączenia zwierząt nowoprzybyłych z innymi,

---

⁵⁷ Regulamin korzystania z usług schroniska dla bezdomnych zwierząt w Legnicy z dnia 8 grudnia 2005 roku stanowi załącznik nr 1 do niniejszej pracy.

⁵⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.

⁵⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz. 1342.

⁶⁰ Dz. U. Nr 158, poz. 1657.

już przebywającymi w Schronisku, przez okres kilku dni. Ma on na celu umożliwienie nowemu podopiecznemu oswojenia się z warunkami panującymi w Schronisku, a także jest konieczny dla odbycia kwarantanny wykluczającej zarażenie chorobą zakaźną, mogącą stanowić zagrożenie dla innych znajdujących się w boksach zwierząt. W rozdziale IV pkt 2 r.k.u.s. wprowadzone zostało także zastrzeżenie nieprzyjmowania do Schroniska zwierząt, które okaleczyły człowieka lub wobec których istnieje podejrzenie, że zarażone są wścieklizną. Każde nowoprzybyłe zwierzę musi bowiem zostać przebadane przez lekarza weterynarii, który zobowiązany jest także do prowadzenia kompletnej dokumentacji medycznej zwierząt przebywających w Schronisku. Ponadto na lekarzu weterynarii spoczywa obowiązek opracowywania instrukcji dotyczącej pielęgnacji, żywienia oraz odkażania i dezynfekcji⁶¹, a także programu profilaktyki w zakresie zwalczania chorób zakaźnych oraz kwarantanny nowoprzyjętych do Schroniska zwierząt.

Zwierzęta bezdomne przebywające w Schronisku, które nie zostały odebrane przez swoich właścicieli w ciągu 14 dni od daty przyjęcia do Schroniska, mogą zostać oddane do adopcji⁶². Aby zapobiec przekazaniu zwierzęcia w ręce osoby nieodpowiedniej, wobec której można spodziewać się, że nie zapewni zwierzęciu właściwej opieki, w rozdziale V r.k.u.s. wprowadzone zostały w tym zakresie pewne obostrzenia. Zgodnie z rozdziałem V pkt 4 r.k.u.s. zabrania się wydawania zwierząt:

- 1) „dzieciom i młodzieży do lat 18, niebędącym pod opieką rodziców lub opiekunów,
- 2) w okresie porodowym suk lub kotek karmiących, a także szceniąt przy matce przed ukończeniem 7 tygodnia życia oraz zwierząt chorych (z wyjątkiem przypadku, kiedy nowy właściciel deklaruje wolę leczenia zwierzęcia we własnym zakresie),
- 3) osobom nieposiadającym odpowiedniego sprzętu do zabezpieczenia zwierzęcia; dla psów: smyczy, obroży lub szelek, dla kotów: koszyka lub torby,
- 4) osobom wskazującym na spożycie alkoholu lub będącym pod wpływem innych środków odurzających,
- 5) osobom podejrzanym o spekulację i handel zwierzętami”.

Zabiegiem formalnym, mającym wpływ na zwiększenie poczucia odpowiedzialności adoptującego zwierzę z podjętego zobowiązania jest również wykluczenie jego anonimowości poprzez wprowadzenie jego danych do właściwego rejestru. „Pracownik Schroniska uwidacznia w rejestrze zwierząt dane osoby zabierającej zwierzę (imię i nazwisko, nr dowodu

---

⁶¹ Odkażanie i dezynfekcja w Schronisku odbywają się według szczegółowej instrukcji Powiatowego Lekarza Weterynarii. Za przestrzeganie tej instrukcji odpowiedzialny jest Kierownik Schroniska i Lekarz Weterynarii.

⁶² Właściciel zwierzęcia ma prawo do jego odebrania pod warunkiem udowodnienia własności, tym samym zobowiązany jest do uiszczenia stosownej opłaty zgodnie z obowiązującym cennikiem.

osobistego lub innego dokumentu tożsamości) potwierdzone podpisem i wydaje potwierdzenie zakupu”⁶³. Każda osoba zabierająca zwierzę ze Schroniska jest oprócz tego zobowiązana także do uiszczenia stosownej opłaty⁶⁴.

W celu zobrazowania stanu Schroniska dla bezdomnych zwierząt w Legnicy w poszczególnych latach dane uzyskane na podstawie informacji publicznej jakiej udzielił Urząd Miasta, Schronisko i Inspekcja Weterynaryjna zebrane zostały w poniższej tabeli⁶⁵.

Tabela 1. Zestawienie danych ze Schroniska dla bezdomnych zwierząt w latach 2003-2008.

stan 2003: 45-114 (90)
 stan 2004: 114-141 (90)
 stan 2005: 120-132 (90) (licząc od 07.03.2005)
 stan 2006: 131-95 (90)
 stan 2007: 95-87 (90)
 stan 2008: 87-107 (90)

wyłapane z gminy / przez	2004	2005	2006	2007	2008
30-45 gmin / firma „Hart”, „Doog”	1.097				
Chocianów				9	9
Chojnów w.			4		
Góra		2			
Kłodzko m.		18			
Krotoszyce		4	3		?
Legnica			647	44	63
Męcinka		4			
Miłkowice					4
Mściwojów					2
Osiecznica		15			<7
Osiecznica				<15	

⁶³ Zgodnie z rozdziałem V pkt 5 r.k.u.s.

⁶⁴ Stawki opłat są ujęte w cenniku, zatwierdzonym przez Prezydenta Miasta Legnicy.

⁶⁵ <http://www.boz.org.pl/sch/ds.htm>.

Pielgrzymka				2	
Polkowice				14	<9
Ruja				3	
Strzegom		<30			
Szlichtyngowa LS			2	1	
Świebodzice		<14			
Trzebnica		?			
Wschowa LS		?	20		
Zagrodno					6
Złotoryja m.				5	9
Złotoryja w.				?	?

okres	przyj.	wydane			utracone: 60, 70, 28, 26, 18, 7%			
		razem	adopt.	zwrot	razem	uśmier.	padle	?
Psy								
2003	902	289			544	409	5	130
2004	1324	280			1017	680	29	308
2005	612	431			169	114	54	1
2006	647	513			170	111	59	-
2007	501	420			89	40	49	-
2008	460	408			32	8	22	2
Koty								
2005	97	65			32	20	12	-
2006	88	60			25	2	23	-
2007	87	53			36	9	27	-
2008	75	63			10	-	10	-

Wykaz użytych skrótów:

adopt. – adoptowane,

m. – miasto,

przyj. – przyjęte do ewidencji schroniska,

uśmier. – uśmiercone w schronisku,

w. – gmina wiejska,

? – stan nieustalony,

stan – ilość psów w schronisku na początku i końcu roku, w nawiasie podano pojemność schroniska w ocenie inspekcji Weterynaryjnej.

Jak wynika z powyższych danych zagęszczenie, czyli stosunek liczby zwierząt przetrzymywanych w Schronisku do liczby tych, dla których może ono stworzyć należyte warunki, jest duże. Nie da się również nie zauważyć, że Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Legnicy, tak jak zapewne większość tego typu placówek w Polsce, jest również notorycznie przepełnione. Jest to czynnik bardzo niekorzystny. Sytuacja taka sprzyja bowiem wzmaganie się agresji między przebywającymi w schroniskach zwierzętami. Także długotrwały pobyt w schronisku ma negatywny wpływ na psychikę zwierzęcia. Zauważalne staje się również wyniszczenie fizyczne organizmu zwierzęcia. W sytuacjach takich koniecznością staje się selekcja. Przeniesienie pojęcia eutanazji ze świata ludzi do świata zwierząt czyni je jeszcze bardziej kontrowersyjnym, bowiem w przypadku zwierząt trudno mówić o woli śmierci⁶⁶. Zgodnie z rozdziałem VIII pkt 1-3 r.k.u.s. „eutanazja zwierząt jest przeprowadzana zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. (...) Fakt i przyczyna eutanazji musi być odnotowana w rejestrze zwierząt i potwierdzona własnoręcznym podpisem Lekarza Weterynarii”.

Eutanazja w praktyce, jest tym, co w art. 33 ust. 1 w powiązaniu z art. 4 pkt 3 u.o.z.⁶⁷ zostało objęte mianem uśmiercania ze względów humanitarnych, czyli konieczności bezzwłocznego uśmiercenia, w celu zakończenia cierpień. Motyw ten z gruntu rzeczy nie powinien podlegać dyskusji ponieważ w swych założeniach jest wyrazem poszanowania dla zwierząt. Jednak i tu pojawiają się kwestie sporne, eutanazja zwierząt nie jest bowiem rozwiązaniem dla problemu bezdomności zwierząt. Mimo, że pracownicy Schroniska oraz całego Legnickiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. dokładają szczególnych starań, aby czworonogi znalazły swój prawdziwy, ciepły dom, przebywającym w Schronisku zwierzętom stwarzają dużą szansę na znalezienie nowego właściciela⁶⁸, to jednak nie sposób w zupełności uporać się z problemem nieustannie napływających do Schroniska zwierząt.

⁶⁶ <http://www.boz.org.pl/slownik/eutanazja.htm>.

⁶⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.

⁶⁸ Przykładem mogą tu być przeprowadzane przez Schronisko dla bezdomnych zwierząt w Legnicy okolicznościowe akcje m.in. plenery malarskie, dzień dziecka. Do udziału w spotkaniach zapraszana jest młodzież i dzieci z legnickich szkół wraz z opiekunami.

„Brak systemowych rozwiązań, brak obowiązkowej sterylizacji, rejestracji, pseudohodowle – to polska rzeczywistość. W miejsce jednego psa zabranego ze schroniska pojawiają się trzy następne. W 2007 roku w Polsce było zarejestrowanych 136 schronisk. Rok później o pięć więcej. W tym samym czasie liczba bezdomnych zwierząt wzrosła o ponad 2000 psów i prawie 1000 kotów”⁶⁹. Nie można jednak zapominać, że za powstanie problemu bezdomnych zwierząt odpowiedzialny jest człowiek. To ludzie udomowili zwierzęta i tym samym przyłożyli rękę do dramatu oswojonych przez siebie stworzeń.

---

⁶⁹ K. Tyrlik, *op. cit.*, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7180679,Biznes_i_patologia___jak_zarobic_na_bezdomnym_psie_.html.